

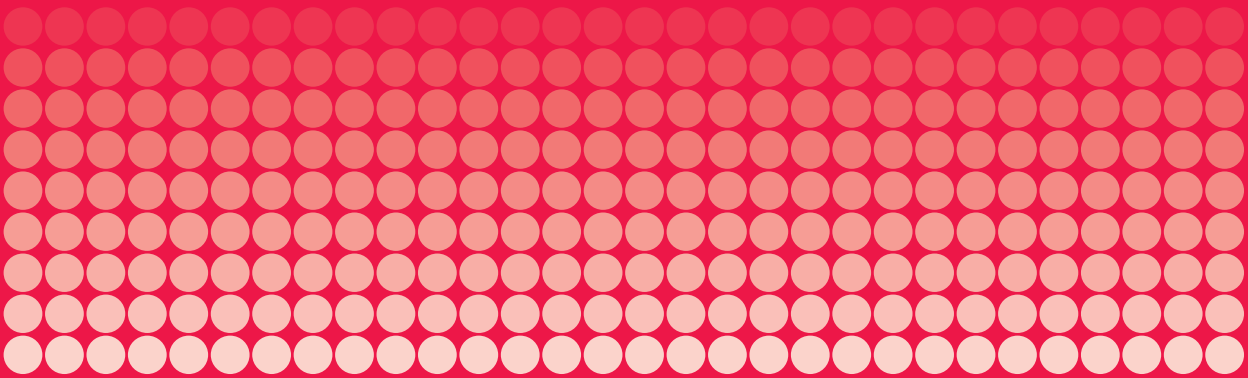
sipri

SIPRI YEARBOOK 2019

Armaments,
Disarmament and
International
Security

Resum en català

STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE

El SIPRI és un institut internacional independent que es dedica a la recerca sobre conflictes, armaments, control de les armes i desarmament. Fundat el 1966, el SIPRI proporciona dades, anàlisis i recomanacions, basades en fonts públiques, a autoritats, investigadors, mitjans de comunicació i públic interessat.

L'ANUARI DEL SIPRI

El *SIPRI Yearbook 2019* presenta un recull d'informacions originals en àmbits com ara la despesa militar mundial, les transferències internacionals d'armes, la producció d'armes, les forces nuclears, els conflictes armats i les operacions de pau multilaterals, juntament amb les anàlisis més actuals d'aspectes importants del control d'armes, la pau i la seguretat internacional.

Aquest quadern resumeix el contingut del *SIPRI Yearbook 2019* i aporta exemples de les dades i les anàlisis que conté.

ÍNDEX

1. Introducció. Estabilitat internacional i seguretat humana el 2018	1
Part I. conflicte armat i gestió dels conflictes, 2018	
2. Conflictes armats i processos de pau	2
3. Operacions de pau i gestió dels conflictes	4
Part II. Despesa militar i armaments, 2018	
4. Despesa militar	6
5. Transferències internacionals d'armes i evolució en la producció d'armes	8
6. Forces nuclears al món	10
Part III. No-prolifерació, control d'armes i desarmament, 2018	
7. Desarmament nuclear, control d'armes i no-prolifерació	12
8. Amenaces químiques i biològiques per a la seguretat	14
9. Instruments globals per al control d'armes convencionals	15
10. Controls sobre el comerç d'armes i material de doble ús	16
Annexos	18

1. INTRODUCCIÓ. ESTABILITAT INTERNACIONAL I SEGURETAT HUMANA EL 2018

DAN SMITH

Aquesta és la cinquantesena edició de l'anuari del SIPRI. Al llarg dels anys aquesta publicació s'ha fet ressò dels canvis en la política mundial i les tecnologies militars, i ha proporcionat dades essencials sobre armaments, desarmament i seguretat internacional.

Les tendències revelades en els darrers anuals han estat, en general, negatives. Tot i que el 2018 es van detectar senyals positius —la distensió a la península de Corea, la diplomàcia dels EUA amb Corea del Nord (i un full de ruta incert cap a la desnuclearització), l'esforç concertat per abordar, limitar i posar fi a la violència al Iemen, l'acord de pau entre Eritrea i Etiòpia, i l'evidència que el Consell de Seguretat de l'ONU comença a abordar les repercussions del canvi climàtic en matèria de seguretat—, també n'hi va haver de negatius. Entre aquests, la retirada dels EUA del pacte nuclear amb l'Iran i del Tractat sobre Forces Nuclears d'Abast Intermedi, així com la persistència de tensions geopolítiques en altres llocs. En termes més generals, la despesa militar, les transferències d'armes i la incidència dels conflictes armats arreu del món van continuar en nivells elevats. El balanç encara mostra un saldo negatiu.

Tant els EUA com Rússia han emprès una renovació nuclear estratègica. Els EUA estan millorant i modernitzant les seves armes nuclears i es proposen d'establir una nova Força Espacial i d'ampliar el programa de defensa contra míssils balístics. Rússia no es queda enrere en termes estratègics. Així mateix, l'ús d'armes químiques a Síria

el 2018 i l'intent d'assassinat al Regne Unit amb un agent nerviós van generar nous interrogants sobre la viabilitat i fiabilitat dels règims de desarmament i control d'armes en l'actual clima polític internacional.

A manca d'un *statu quo* fort, no és gaire clar que es respectin les lleis i regles explícites del sistema internacional, i encara menys les normes i premisses implícites. Els EUA, Rússia i la Xina són elements que desafien activament l'ordre mundial, des de la geopolítica en regions clau fins a l'equilibri de poder en les finances internacionals. La deriva cap a la inestabilitat global va quedar palesa el 2018 amb la persistència de les tensions entre Occident i Rússia, la “guerra comercial” entre els EUA i la Xina i la lluita de poder entre l'Iran i l'Aràbia Saudita, que els enfronta en bàndols oposats dels conflictes armats al Iemen, l'Iraq i Síria.

Els problemes interrelacionats del canvi climàtic i la inseguretat podrien tenir conseqüències greus i inevitables per a la seguretat humana, la seguretat nacional a molts països i l'estabilitat internacional. Si no s'adopten mesures per mitigar les emissions de carboni i adaptar-se a les conseqüències del canvi climàtic, sorgiran greus dificultats a mitjans de segle o potser abans. S'està progressant en l'adaptació de programes i institucions per fer front a aquests problemes, però, com en el control d'armes i el desarmament, el paper de la cooperació i la multilateralitat continua sent essencial. És urgent trobar una sortida a les múltiples disputes de poder que caracteritzen la política mundial. ●

zació ètnica i/o religiosa, i l'augment de l'activitat de grups gihadistes transnacionals, inclosa la presència d'Estat Islàmic a l'Afganistan, les Filipines, l'Índia, Indonèsia, Malàisia, el Pakistan i la Xina. Dues novetats positives van ser el procés de pau a la península de Corea i el restabliment de la treva entre l'Índia i el Pakistan al Caixmir.

Europa

El conflicte armat ucraïnès va ser l'únic actiu a Europa el 2018. A part de nombroses treves temporals, s'han aconseguit pocs avenços en el procés de pau. En altres indrets del continent, les tensions van seguir vinculades a conflictes no resolts, en particular en l'espai postsoviètic i en contextos de seguretat altament militaritzats i disputats, com la regió del mar Negre. En el costat positiu, el litigi pel nom entre Macedònia i Grècia estava a punt de resoldre's a finals d'any, i el grup separatista basc Euskadi Ta Askatasuna (ETA) es va dissoldre de forma oficial.

Orient Mitjà i nord d'Àfrica

El 2018 hi havia set països amb conflictes armats actius a l'Orient Mitjà i el nord d'Àfrica: Egipte, el Iemen, l'Iraq, Israel, Líbia, Síria i Turquia. Tres qüestions transversals van determinar els dilemes de la regió en matèria de seguretat: *a)* les rivalitats interestatals regionals amb una xarxa variable d'aliances i interessos externs; *b)* les amenaces constants de grups gihadistes, i *c)* una competència més gran per l'aigua i el creixent impacte del canvi climàtic.

El conflicte armat i els disturbis civils entre Israel i Hamas i altres organitzacions palestines a Gaza van arribar al nivell més alt des del 2014. Per la seva banda, tot i que la guerra civil siriana estava lluny d'acabar, el 2018 es va produir una clara distensió en

consolidar el Govern siríà el seu control territorial i amb la quasi derrota d'Estat Islàmic, però va seguir sent un dels conflictes més devastadors del món. Al Iemen, les condicions humanitàries van empitjorar el 2018 amb l'esclat d'un combat intermitent per la ciutat portuària de Hodeida. L'Acord d'Estocolm entre Houthis i el Govern iemenita a finals d'any va oferir motius per a l'optimisme, tot i que encara quedaven pendents de resoldre grans diferències en les converses de seguïment.

Àfrica subsahariana

Onze països mantenien conflictes armats actius a l'Àfrica subsahariana el 2018 (Burkina Faso, Camerun, Etiòpia, Mali, Níger, Nigèria, RCA, RDC, Somàlia, Sudan i Sudan del Sud), molts dels quals solapats entre estats i regions, sobretot a la conca del llac Txad i el Sahel, arran de les activitats transnacionals de grups islamistes violents, altres grups armats i xarxes criminals. També estan vinculats a la pobresa extrema, el mal govern, la fragilitat econòmica i els baixos nivells de resiliència. Tres qüestions transversals també van configurar la regió el 2018: *a)* la internacionalització permanent de les activitats de lluita contra el terrorisme a Àfrica; *b)* els canvis en l'escala i la freqüència de la violència relacionada amb les eleccions, i *c)* l'escassetat d'aigua i el creixent impacte del canvi climàtic. L'acord de pau entre Etiòpia i Eritrea al juliol va constituir un possible punt d'inflexió a la banya d'Àfrica. ●

3. OPERACIONS DE PAU I GESTIÓ DELS CONFLICTES

La Missió de l'OTAN a l'Iraq (NMI) va ser l'única operació de pau multilateral iniciada el 2018 i només se'n van tancar dues: la Missió de l'ONU a Libèria (UNMIL) i la Missió Preventiva de la Comunitat pel Desenvolupament de l'Àfrica del Sud (SADC) al Regne de Lesotho (SAPMIL). El 2018 hi havia 60 operacions de pau multilaterals en marxa, el nombre més baix des del 2013.

La xifra d'efectius en operacions de pau multilaterals va disminuir per tercer any consecutiu. Era de 144.791 a finals de 2018: 95.488 en operacions de pau de l'ONU (reducció del 2,9% el 2018) i 49.303 en operacions de pau multilaterals externes a l'ONU encapçalades per organitzacions i aliances regionals o per coalicions *ad hoc* d'estats (augment del 3,7% el 2018). L'OTAN va representar la major part d'aquest últim augment perquè va reforçar la Missió de Suport Resolut (RSM) a l'Afganistan. El total d'efectius desplegats a l'Àfrica va caure per tercer any consecutiu, fins al nivell més baix en cinc anys: 104.238.

Tendències en les operacions de pau de l'ONU

Al voltant del 66% dels efectius en operacions de pau està desplegat en operacions de l'ONU i un 72% a l'Àfrica, però sembla que la tendència és allunyar-se de l'ONU i d'Àfrica. Això es deu sobretot a la persistent atmosfera negativa que envolta les operacions de pau de l'ONU, principalment en relació amb els pressupostos i les morts, així com a l'increment de la confiança en les solucions militaritzades.

El pressupost de l'ONU en operacions de pau va passar de 7.900 milions de dòlars el 2016-17 a 6.700 el 2018-19, sobretot pel tan-

cament de missions que ja es preveia reduir i no pas per l'aplicació de noves fórmules o d'un increment de l'eficiència. Si no es creen noves missions, és previsible que hi hagi noves reduccions amb el tancament de l'Operació Híbrida de la Unió Africana/ONU a Darfur (UNAMID) i de la Missió d'Estabilització de l'ONU a l'RDC (MONUSCO). A més, encara no s'han efectuat moltes de les retallades sol·licitades per l'administració Trump.

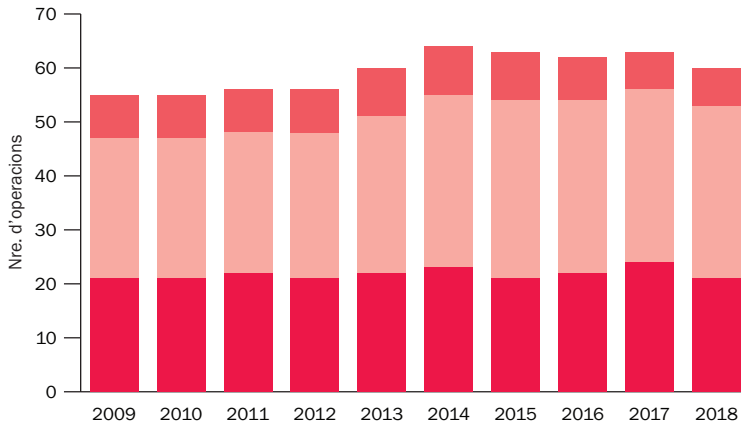
El 2018, les víctimes mortals en operacions de pau de l'ONU per actes dolosos van baixar dràsticament en comparació amb el 2017. Les 27 morts hostils van ser menys de la meitat que el 2017 i les més baixes des del 2012, però el 2017 va ser un any extrem i els efectius desplegats també han disminuït. El 2018, les morts hostils per cada 1.000 efectius uniformats desplegats van tornar als nivells de 2013-16. A més, si bé van millorar les condicions en la Missió Integrada d'Estabilització Multidimensional de l'ONU a Mali (MINUSMA), les morts van continuar relativament altes a la Missió de l'ONU a la República Centreafricana (MINUSCA) i a MONUSCO.

Solucions militaritzades

L'administració Trump tan sols és responsable en part del creixent recurs a les solucions militaritzades. També es deu a anteriors missions d'entrenament i orientació de la UE i l'OTAN (com ara l'NMI i l'RSM, que van mirar de capacitar forces locals) i a operacions multilaterals no pacífiques de coalicions regionals, com la Força Conjunta del Grup dels Cinc del Sahel (JF G5S) i la Força Multinacional Conjunta (MNJTF) contra Boko Haram. Malgrat que les operacions de pau de l'ONU tenen dificultats, no queda clar que l'alternativa d'entrenar forces nacionals i establir opera-

NRE. D'OPERACIONS DE PAU MULTILATERALS, PER TIPUS D'ORGANITZACIÓ AL CÀRREC, 2009-18

Organització al càrrec: ■ Nacions Unides ■ Organització o aliança regional ■ Coalició ad hoc

cions multilaterals no pacífiques per combatre insurgents i “terroristes” sigui més productiva. Al Sahel, per exemple, s’ha incrementat la desestabilització, la JF G5S i l’MNJTF han estat objecte d’atacs continus i les forces nacionals s’han vist implicades en greus violacions dels drets humans.

Reformes en el manteniment de la pau a l’ONU

L’ONU continua amb les seves ‘reformes en el manteniment de la pau’. La Secretaria treballa per aplicar les recomanacions de l’Informe Cruz sobre reducció de morts hostils i ha endegat revisions estratègiques de les operacions centrades en la prevenció i resposta davant l’exploació i l’abús sexuals. L’1 de gener de 2019 va posar en marxa una reforma de l’arquitectura de pau i seguretat de l’ONU. En el marc de l’Acció per la Pau del secretari general, els estats membres de l’ONU i altres parts i interlocutors van acordar una ‘Declaració de compromisos compartits’ el 2018 sobre temes com la protecció

de civils, la protecció i la seguretat, i el rendiment i la responsabilitat de retre comptes.

Malgrat que la Secretaria de l’ONU està introduint reformes per mantenir l’adequació de les seves operacions de pau, les problemàtiques associades amb les missions d’entrenament i orientació i les operacions multilaterals no pacífiques continuen sent significatives. Encara és aviat per saber què passarà amb aquestes operacions i si altres tipus de missions seran més adequades per millorar la pau i la seguretat internacional. ●

4. DESPESA MILITAR

Es calcula que la despesa militar mundial el 2018 va ser d'1,822 bilions de dòlars, el 2,1% del PIB mundial o 239 dòlars per persona. La despesa total va créixer per segon any consecutiu i va superar els 1,8 bilions per primera vegada; va ser superior en un 2,6% a la de 2017 i en un 5,4% a la de 2009.

El creixement de la despesa total el 2018 va estar molt influïda pels patrons de despesa a Amèrica i Àsia i Oceania, en particular pels increments substancials de la despesa militar als EUA i la Xina. A Europa, la despesa va augmentar un 1,4%, a causa principalment d'un augment de la despesa a l'Europa Occidental, on tots els països, excepte tres, van augmentar-la. La despesa militar va disminuir a Àfrica en un 8,4%. Per quart any consecutiu, el SIPRI no pot proporcionar una estimació de la despesa total a l'Orient Mitjà, però la despesa militar combinada dels 11 països de la regió dels quals es disposa de dades va disminuir en un 1,9%.

La càrrega militar —la despesa militar com a proporció del PIB— va caure entre el 2017 i el 2018 a totes les regions tret d'Europa, on els estats membres de l'OTAN han pressionat perquè s'arribi al nivell de despesa orientatiu del 2,0% del PIB el 2024. De mitjana, els estats americans presentaven la càrrega militar més baixa el 2018, amb un 1,4% del PIB, percentatges que s'elevan a l'1,6% a Europa, a l'1,7% tant a Àfrica com a Àsia i Oceania, i al 4,4% als països de l'Orient Mitjà dels quals es disposa de dades.

Els cinc països que més van gastar el 2018 van ser els EUA, la Xina, l'Aràbia Saudita, l'Índia i França, que en conjunt van representar el 60% de la despesa militar mundial.

Els EUA van augmentar la seva despesa militar per primera vegada en set anys fins a

DESPESA MILITAR MUNDIAL, 2018

Regió	Despesa (mm\$)	Variació (%)
Àfrica	(40,6)	-8,4
Nord d'Àfrica	(22,2)	-5,5
Àfrica subsahariana	18,4	-11
Amèrica	735	4,4
Amèrica Central i Carib	8,6	8,8
Amèrica del Nord	670	4,4
Amèrica del Sud	55,6	3,1
Àsia i Oceania	507	3,3
Àsia Central i sud asiàtic	85,9	4,2
Est asiàtic	350	4,1
Oceania	29,1	-2,9
Sud-est asiàtic	41,9	-0,8
Europa	364	1,4
Europa Central	28,3	12
Europa Oriental	69,5	-1,7
Europa Occidental	266	1,4
Orient Mitjà
Total mundial	1.822	2,6

() = estimació incerta; .. = dada no disponible; mm = milers de milions.

Xifres de despesa en USD corrents (2017).

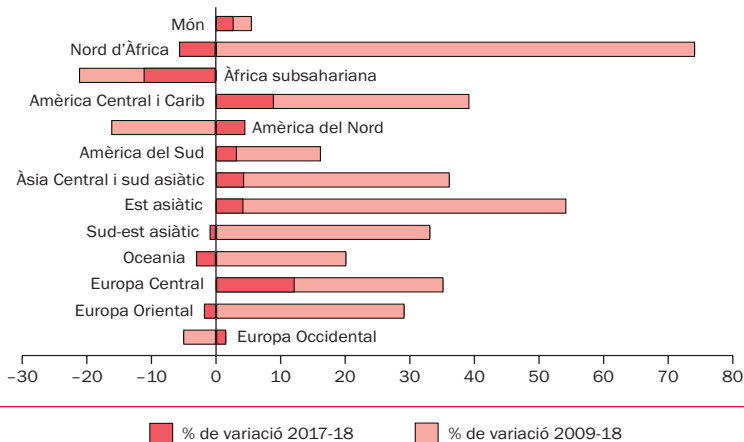
Totes les variacions del període 2017-18 són en termes reals.

arribar als 649.000 milions de dòlars el 2018. La despesa nord-americana va representar el 36% de la despesa militar mundial i va ser 2,6 vegades superior a la del segon país, la Xina. L'augment de la despesa militar dels EUA es pot atribuir a dos factors: a l'augment del 2,4% en els salaris del personal militar i a la implementació de grans i costosos programes d'adquisició d'armes convencionals i nuclears.

Es calcula que la Xina va assignar 250.000 milions de dòlars a les seves forces armades el 2018, un augment del 5,0% en comparació amb el 2017 i del 83% des del 2009. La despesa militar xinesa està més o menys lligada al creixement econòmic del país, que el 2018 es va alentir fins al nivell

VARIACIONS PERCENTUALS EN LA DESPESA MILITAR, PER SUBREGIÓ

més baix en 28 anys, de manera que cal esperar un creixement més lent de la despesa militar en els propers anys.

L'Aràbia Saudita presenta la càrrega militar més gran del món, amb un 8,8% del PIB el 2018. La seva despesa militar va caure un 6,5% el 2018, fins als 67.600 milions de dòlars. L'Índia (66.500 milions) i França (63.800 milions) van ser el quart i cinquè país del món que més van gastar el 2018.

Amb 61.400 milions de dòlars, la despesa militar russa el 2018 ha caigut un 22% respecte al màxim assolit després de la guerra freda el 2016, i per primera vegada des del 2006 Rússia no apareix entre els cinc països amb més despesa militar.

Els tres increments relatius més grans de la despesa militar entre el 2017 i el 2018 van correspondre a Burkina Faso (52%), Jamaica (40%) i Armènia (33%), mentre que les tres disminucions relatives més grans van correspondre al Sudan del Sud (50%), el Sudan (49%) i Benín (28%).

Transparència en la despesa militar

La disminució de les respostes a l'Informe de l'ONU sobre despeses militars va continuar el 2018. Després d'arribar al màxim de 81 respostes el 2002, el 2018 només 36 dels 193 estats membres van presentar un informe sobre la seva despesa militar. En canvi, a nivell nacional, es van obtenir dades de 155 dels 168 països sobre els quals el SIPRI va mirar de reunir informació sobre despesa militar el 2018. Les dades procedien de documents oficials en 150 d'aquests països.

La transparència en la despesa militar no tan sols requereix que hi hagi dades públiques disponibles, sinó que siguin exhaustives i de fàcil accés i que detallin com es financen les activitats militars. El desglossament dels pressupostos militars en activitats militars i no militars és un pas important per millorar aquesta transparència. Segons un estudi sobre el Brasil, el desglossament exacte dels recursos assignats a les forces armades per a tasques policials millora l'exactitud de les dades sobre despesa militar. ●

5. TRANSFERÈNCIES INTERNACIONALS D'ARMES I EVOLUCIÓ EN LA PRODUCCIÓ D'ARMES

El volum de transferències internacionals de grans armes va augmentar un 7,8% entre 2009-13 i 2014-18, fins a assolir el nivell més alt des del final de la guerra freda. Aquest augment és una continuació de la tendència a l'alça iniciada a començaments de la dècada de 2000.

Els cinc proveïdors més grans de 2014-18 van ser els EUA, Rússia, França, Alemanya i la Xina, que van representar el 75% del volum total de les exportacions. Des del 1950, els EUA i Rússia (o la Unió Soviètica abans del 1992) han estat sistemàticament els proveïdors més grans, amb diferència, i juntament amb els de l'Europa Occidental històricament han copat la llista de deu principals proveïdors.

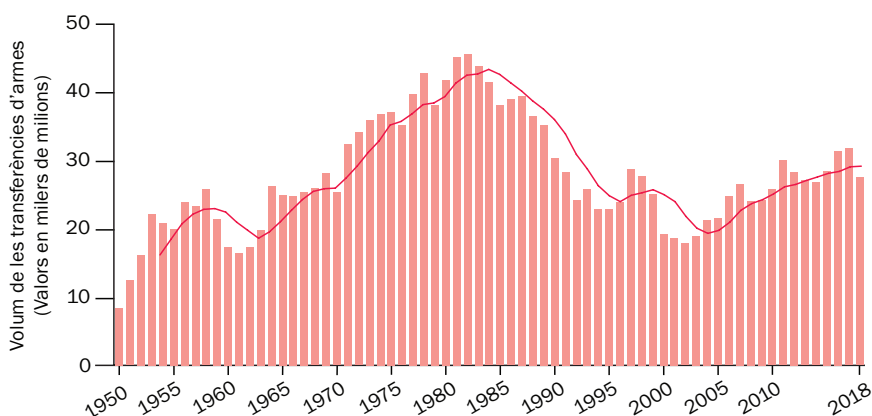
Els EUA van ser el país que va exportar més grans armes el 2014-18, almenys a 98 estats. La diferència entre els EUA i els altres exportadors es va ampliar. El 2009-13, les exportacions nord-americanes van ser

un 12% més altes que les de Rússia, el segon exportador d'armes en aquest període. El 2014-18, les exportacions dels EUA van ser un 75% més altes que les de Rússia.

Àsia i Oceania va ser la principal regió receptora, amb el 40% del volum mundial d'importacions de grans armes el 2014-18. L'Orient Mitjà va representar el 35% de les importacions. El flux d'armes cap a l'Orient Mitjà va augmentar un 87% entre 2009-13 i 2014-18. En canvi, cap a les altres regions va disminuir entre els dos períodes: a Amèrica un 36%, a Europa un 13%, a Àsia i Oceania un 6,7% i a Àfrica un 6,5%. Els cinc països que van importar més armes van ser l'Aràbia Saudita, l'Índia, Egipte, Austràlia i Algèria, que en conjunt van representar el 35% de totes les importacions d'armes.

El grup de països que ha importat més armes és més divers i ha registrat més canvis que el grup de països que n'ha exportat més. Des del 1950, el SIPRI ha identificat 255 actors (202 estats, 48 grups armats no estatals i 5 organitzacions internacionals) que han rebut grans armes almenys un any. D'aquests, 26 van rebre armes tots els anys

TENDÈNCIA EN LES TRANSFERÈNCIES DE GRANS ARMES, 1950-2018

PRINCIPALS EXPORTADORS I IMPORTADORS DE GRANS ARMES, 2014-18

Exportador	Proporció mundial (%)	Importador	Proporció mundial (%)
1 Estats Units	36	1 Aràbia Saudita	12
2 Rússia	21	2 Índia	9,5
3 França	6,8	3 Egipte	5,1
4 Alemanya	6,4	4 Austràlia	4,6
5 Xina	5,2	5 Algèria	4,4
6 Regne Unit	4,2	6 Xina	4,2
7 Espanya	3,2	7 EAU	3,7
8 Israel	3,1	8 Iraq	3,7
9 Itàlia	2,3	9 Corea del Sud	3,1
10 Països Baixos	2,1	10 Vietnam	2,9

entre el 1950 i el 2018, i 3 tots els anys que van existir.

Transparència en les transferències d'armes

La xifra d'estats que informen sobre importacions i exportacions d'armes al Registre d'Armes Convencionals de l'ONU (UNROCA) es va mantenir en un nivell molt baix i no es van registrar grans canvis en els mecanismes nacionals i regionals d'informació. Amb l'increment d'estats que han ratificat el Tractat sobre Comerç d'Armes de 2013, hi ha més estats que compleixen la seva obligació d'informar, però la proporció d'estats part que presenten un informe va disminuir el 2018.

El valor financer de les exportacions d'armes dels estats, 2017*

Encara que les dades del SIPRI sobre transferències d'armes no en representen el valor financer, molts estats publiquen xifres sobre el valor de les seves exportacions. A partir d'aquestes dades, el SIPRI calcula que el valor total del comerç d'armes el 2017 va ser d'almenys 95.000 milions de dòlars.

*Últim any amb dades disponibles.

IMPORTADORS DE GRANS ARMES, PERCENTATGE DE LA PROPORCIÓ MUNDIAL, PER REGIÓ I SUBREGIÓ, 2014-18

Regió	Proporció mundial (%) 2014-18
Àfrica	7,8
Nord d'Àfrica	5,9
Àfrica subsahariana	1,9
Amèrica	6,2
Amèrica Central i Carib	-
Amèrica del Nord	-
Amèrica del Sud	2,4
Àsia i Oceania	40
Àsia Central i sud asiàtic	1,6
Est asiàtic	10
Oceania	4,8
Sud asiàtic	14
Sud-est asiàtic	9,4
Europa	11
Europa Central	-
Europa Oriental	-
Europa Occidental	-
Orient Mitjà	35
Altres	0,1

- = sense lliuraments.

'Altres' es refereix a organitzacions internacionals (o alguns actors no estatals) que no tenen la seu en una sola regió, així com a destinataris no identificats que no es poden vincular a una regió específica.

Producció d'armes i serveis militars

El Top 100 del SIPRI d'empreses militars i d'armament classifica les empreses més grans d'aquest sector (excepte les xineses) segons les vendes, tant nacionals com d'exportació. El valor total en vendes del Top 100 del SIPRI el 2017* va ser de 398.000 milions de dòlars, un 2,5% més que el 2016. Aquesta pujada es deu a l'increment de la despesa en la compra d'armes en diversos estats, en particular els EUA i Rússia, i de països que participen en conflictes armats, sobretot a l'Orient Mitjà. ●

6. FORCES NUCLEARS AL MÓN

A inicis del 2019 nou estats —els Estats Units, Rússia, el Regne Unit, França, la Xina, l'Índia, el Pakistan, Israel i Corea del Nord— posseïen aproximadament 13.865 armes nuclears, de les quals 3.750 estaven desplegades amb forces operatives. Unes 2.000 d'aquestes armes es mantenen en estat d'alerta operativa alta.

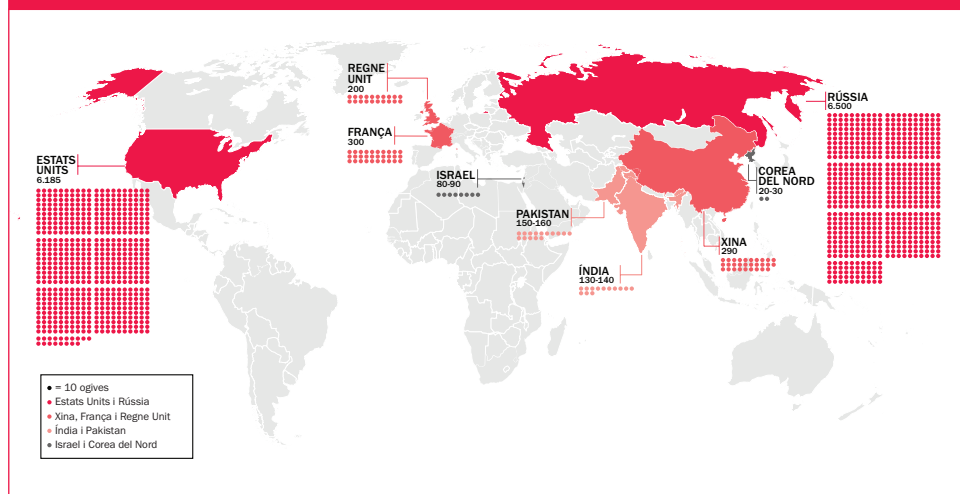
Arsenals nuclears

En general, les existències d'ogives nuclears continuen disminuint, sobretot gràcies als Estats Units i Rússia —junts tenen el 90% de totes les armes nuclears—, que han reduït les seves forces nuclears estratègiques en aplicació del Tractat per a la Reducció d'Armes Estratègiques Ofensives (Nou START) de 2010, alhora que han efectuat reduccions unilaterals. No obstant això, el ritme de les seves reduccions s'ha alentit en comparació amb fa deu anys, i ni Rússia ni els EUA no s'han compromès a negociar noves reduccions en les respectives forces nuclears. Al mateix temps, els dos països tenen en marxa extensos i costosos programes per substituir

i modernitzar les seves ogives nuclears i els sistemes vectors aeris i balístics, així com les instal·lacions de producció d'armes nuclears. El 2018, el Departament de Defensa dels EUA va planificar el desenvolupament de noves armes nuclears i la modificació d'altres per ampliar-ne les funcions i missions militars.

Els altres estats amb armes nuclears tenen arsenals força més reduïts, però tots estan desenvolupant o desplegant nous sistemes d'armes o han anunciat la intenció de fer-ho. La Xina està augmentant gradualment la mida del seu arsenal nuclear i diversificant-ne la composició. L'Índia i el Pakistan estan ampliant la seva capacitat de producció de material fissil militar a una escala que pot donar lloc a un increment significatiu de les seves armes nuclears durant els pròxims deu anys. Corea del Nord continua prioritant el seu programa nuclear militar com a eix de la seva estratègia de seguretat nacional, malgrat que el 2018 va anunciar una moratòria sobre els assajos d'armes nuclears, així com dels sistemes vectors de míssils balístics de mitjà i llarg abast.

RESERVES MUNDIALS D'ARMES NUCLEARS, 2018

RESERVES MUNDIALS DE MATERIALS FÍSSILS, 2018

La matèria primera de les armes nuclears és el material fissil, sigui urani altament enriquit (UAE) o plutoni separat. Els EUA, França, el Regne Unit, Rússia i la Xina han produït UAE i plutoni per a ús en armes nuclears, l'Índia i Israel han produït principalment plutoni i el Pakistan ha produït principalment UAE, però està millorant la seva capacitat per produir plutoni. Corea del Nord ha produït plutoni per a ús en armes nuclears, però també pot haver produït UAE. Tots els estats que disposen d'una indústria nuclear civil tenen capacitat per produir materials fissils.

El Grup Internacional sobre Materials Físils recull informació sobre els estocs mundials de materials fissils.

Estocs mundials, 2018

Urani altament enriquit	-1.340 tones
Plutoni separat	
Reserves militars	-220 tones
Reserves civils	-300 tones

Falta de transparència

La disponibilitat d'informació fiable sobre l'estat dels arsenals nuclears i les capacitats dels estats que tenen armes nuclears varia molt. Els EUA i el Regne Unit han revelat força informació sobre els seus arsenals i les seves capacitats nuclears, i França també ha declarat certa informació. Rússia, tot i compartir informació amb els EUA, es nega a revelar el desglossament detallat de les seves forces especificades en el Nou START. La Xina exhibeix públicament les seves forces nuclears amb més freqüència que en el passat, però ofereix poca informació sobre xifres o plans de desenvolupament. Els governs indi i pakistanès proporcionen declaracions sobre alguns dels seus assajos balístics, però no donen informació sobre l'estat ni

FORCES NUCLEARS AL MÓN, 2018

País	Ogives desplegades	Altres ogives	Total inventari
Estats Units	1.750	4.435	6.185
Rússia	1.600	4.900	6.500
Regne Unit	120	80	200
França	280	20	300
Xina	-	290	290
Índia	-	130-140	130-140
Pakistan	-	150-160	150-160
Israel	-	80-90	80-90
Corea del Nord	-	(20-30)	(20-30)
Total	3.750	10.115	13.865

- = zero; () = xifra incerta no inclosa en el total.

'Altres ogives' inclou ogives operatives emmagatzemades i ogives retirades en espera de ser desmantellades. Les xifres de Rússia i els EUA no corresponen necessàriament a les de les seves declaracions del Tractat per a la Reducció d'Armes Estratègiques Ofensives (Nou START) de 2010 a causa de les regles de recompte del tractat. Les xifres totals inclouen l'estimació més alta quan es dona un interval. Totes les estimacions són aproximades i corresponen al gener de 2019.

la dimensió dels seus arsenals. Corea del Nord ha reconegut haver efectuat assajos balístics i d'armes nuclears, però no proporciona informació sobre les seves capacitats. Israel no fa declaracions sobre el seu arsenal nuclear. ●

7. DESARMAMENT NUCLEAR, CONTROL D'ARMES I NO-PROLIFERACIÓ

Diàleg nuclear

Corea del Nord-Estats Units

El 2018 es va renovar el compromís diplomàtic entre Corea del Nord i els EUA sobre la vella demanda nord-americana —avalada per múltiples resolucions del Consell de Seguretat de l'ONU— que Corea del Nord abandoni de forma verificable els seus programes d'armes nuclears i míssils balístics. A la primera cimera entre líders nord-coreans i nord-americans, celebrada a Singapur al juny, Corea del Nord es va comprometre a treballar per la “desnuclearització completa” de la península de Corea. Com a part dels esforços per suavitzar les tensions polítiques i militars durant l'any, Corea del Nord va anunciar que havia suspès els assajos d'armes nuclears i míssils balístics i havia destruït el seu centre d'assajos d'armes nuclears.

El control d'armes nuclears entre Rússia i els EUA

El 2018 Rússia i els Estats Units van completar l'aplicació del Tractat per a la Reducció d'Armes Estratègiques Ofensives (Nou START) de 2010. Al febrer, els dos països van anunciar que havien arribat als límits finals de reducció de forces del Nou START en el termini especificat. No obstant això, les perspectives de mantenir aquest progrés semblaven cada vegada més remotes, ateses les diferències polítiques i militars entre els dos països. El Nou START expirarà el 2021 llevat que les dues parts acordin prorrogar-lo, però el 2018 no hi va haver converses sobre aquesta possibilitat.

El Tractat INF

El futur del control d'armes nuclears també es va qüestionar el 2018 amb la intensificació de la disputa entre els EUA i Rússia sobre un important tractat de control d'armes de la guerra freda, el Tractat sobre l'Eliminació de Míssils de Curt i Mitjà Abast (Tractat INF) de 1987. Segons els EUA, Rússia ha desenvolupat i desplegat un míssil de creuer terrestre d'un abast prohibit pel tractat, una acusació que Rússia ha rebutjat sistemàticament perquè és infundada. A l'octubre, el president nord-americà, Donald J. Trump, va anunciar que els EUA es retirarien formalment del Tractat INF si Rússia no atenia al més aviat possible les preocupacions dels EUA sobre el seu compliment. L'any va acabar amb un creixent pessimisme sobre la possibilitat que les parts adoptessin mesures per preservar el tractat.

L'Iran i el Pla Integral d'Acció Conjunta

El 2018 l'Iran va seguir aplicant el Pla Integral d'Acció Conjunta (PIAC) de 2015, un acord de vuit parts que limita les activitats nuclears iranianes per fomentar la confiança internacional en el caràcter exclusivament pacífic del seu programa nuclear. Les tensions polítiques entre l'Iran i els Estats Units van culminar al maig amb l'anunci del president Trump que els Estats Units deixarien de participar en el PIAC i prendrien mesures per tornar a imposar les sancions contra l'Iran que s'havien aixecat arran de l'aplicació de l'acord. El Govern iranià va exhortar els altres signants, especialment la Unió Europea, a oferir garanties que com a mínim se suavitzessin en certa mesura les sancions —un dels principals avantatges de l'Iran en virtut del PIAC—, malgrat l'impacte extraterritorial de les sancions nord-americanes, per tal de no abandonar l'acord.

XIFRES TOTALS D'ARMES OFENSIVES ESTRATÈGIQUES RUSSES I NORD-AMERICANES SEGONS EL NOU START, A 5 FEB. 2011 I A 1 SET. 2018

Categoria de dades	Límits del tractat ^a	Rússia		Estats Units	
		Feb. 2011	Set. 2018	Feb. 2011	Set. 2018
MBI desplegats, MBLS i bombarders pesants	700	521	517	882	659
Ogives en MBI desplegats, MBLS i bombarders pesants ^b	1.550	1.537	1.420	1.800	1.398
Llançadors desplegats i no desplegats de MBI, MBLS, i bombarders pesants	800	865	775	1.124	800

MBI = míssil balístic intercontinental; MBLS = míssil balístic llançat des d'un submarí.

^a S'ha d'assolir abans del 5 de febrer de 2018.

^b Cada bombarder pesant es comptabilitza com a portador d'una sola ogiva.

Tractat sobre la Prohibició de les Armes Nuclears

El Tractat sobre la Prohibició de les Armes Nuclears (TPAN), negociat i obert per a la seva signatura el 2017, va seguir centrant els esforços internacionals per promoure el progrés cap a l'objectiu a llarg termini del desarmament nuclear mundial. El TPAN és el primer acord jurídicament vinculant que prohibeix el desenvolupament, desplegament, possessió, ús i amenaça d'ús d'armes nuclears. Durant l'any, molts estats van debatre la seva adhesió al TPAN. Aquests debats es van centrar sobretot en les avaluacions dels efectes normatius de la prohibició de les armes nuclears proposada, així com en les seves conseqüències per a les estratègies i aliances en matèria de seguretat basades en la dissuasió nuclear. El tractat entrarà en vigor una vegada hagi estat signat i ratificat per 50 estats.

Control d'armes multilateral i desarmament

A l'abril-maig del 2018 es va celebrar la segona sessió del comitè preparatori de la Conferència de revisió del Tractat de No-Proliferació (TNP) de 2020 i al maig el secretari general de l'ONU, António Guterres, va proposar una nova agenda de desarmament de les Nacions Unides, 'Assegurar el nostre futur comú'. Al juny, el grup d'experts sobre el tractat de cessació de la producció de material físsil va concloure la seva tasca amb l'aprovació d'un informe final amb recomanacions sobre l'abast i els elements essencials per a la futura negociació d'aquest tractat. Al desembre, la Primera Comissió de l'Assemblea General de l'ONU va adoptar una resolució en la qual es demanava al secretari general que convoqués una conferència per al 2019 sobre la creació d'una zona lliure d'armes de destrucció massiva a l'Orient Mitjà. ●

8. AMENACES QUÍMIQUES I BIOLÒGIQUES PER A LA SEGURETAT

Denúncies d'ús d'armes químiques a Síria i el Regne Unit

Les denúncies d'ús d'armes químiques (AQ) a Síria van seguir centrant la tasca de l'Organització per a la Prohibició de les Armes Químiques (OPAQ) el 2018. Entre les acusacions hi havia un atac a Douma el 7 d'abril que va portar els Estats Units, el Regne Unit i França a llançar atacs de represàlia contra tres centres una setmana després. Al març, a Salisbury (Regne Unit) es va utilitzar un producte químic tòxic de la família d'agents nerviosos Novichok que va comportar l'hospitalització de tres persones. Dues persones més van ser exposades al mateix agent al juny i una d'elles va morir al juliol.

Atribució de responsabilitat per l'ús d'armes químiques

Les qüestions relatives a l'ús d'AQ i a l'atribució de responsabilitat quan s'ha demostrat aquest ús, van provocar una gran divisió entre els estats part en la Convenció sobre Armes Químiques de 1993. L'expiració del mandat del Mecanisme Conjunt d'Investigació OPAQ-ONU va crear un buit en la capacitat de resposta de la comunitat internacional en cas d'usos provats. En un intent per superar aquest buit, el gener de 2018 França va posar en marxa l'Aliança Internacional contra la Impunitat de l'Ús d'Armes Químiques, a la qual s'havien adherit 38 països, més la UE a finals d'any.

Al maig, 11 representants permanents de l'OPAQ van convocar una Sessió Especial de la Conferència d'estats part amb un sol punt en l'agenda: el manteniment de la prohibició mundial sobre les AQ. En aquesta sessió especial, celebrada al juny, es va votar a

favor de facultar l'OPAQ per atribuir responsabilitats. Els estats que donen suport a aquesta decisió consideren creïbles les nombroses afirmacions sobre ús d'AQ a Síria i creuen que és essencial un mecanisme d'atribució; els estats que s'hi oposen sostenen que les acusacions han acabat polititzant l'OPAQ. Aquesta divisió ha destruït —almenys a curt termini— la cultura del consens en la presa de decisions al si de l'OPAQ i ha creat greus tensions entre els estats part, manifestades tant en la 23a Conferència d'estats part com en la 4a Conferència de revisió.

Control d'armes biològiques

El 2018 es van dur a terme activitats clau de desarmament biològic i no-proliferaçió en el marc de la primera sèrie de reunions d'experts entre períodes de sessions i de la Reunió d'estats part en la Convenció sobre les Armes Biològiques i Tòxiques (CAB). En aquesta última reunió, al desembre, es van aprovar mesures per garantir la viabilitat financera de la CAB, encara que el 2019 se celebraran nous debats sobre la seva situació econòmica.

De manera imprevista, la Reunió d'estats part no va poder arribar a un consens sobre les deliberacions de les reunions d'experts, ni tan sols sobre els possibles resultats. Aquest punt mort es deu al que es va qualificar d'"obstinació" d'una sola delegació i posa en relleu uns mètodes de treball obsolets. Amb tot, durant l'any es va organitzar un nombre inusualment alt de seminaris relacionats amb la CAB. ●

9. INSTRUMENTS GLOBALS PER AL CONTROL D'ARMES CONVENCIONALS

La Convenció CAC i els sistemes autònoms d'armes letals

El 2018 van prosseguir els esforços per regular els sistemes autònoms d'armes letals (SAAL) dins de la Convenció sobre Certes Armes Convencionals (CAC) de 1981. Per segon any, els debats sobre els SAAL es van dirimir al si d'un grup d'experts governamentals (GEG) i es van centrar en: a) la caracterització dels SAAL; b) l'element humà en l'ús de la força i aspectes de la interacció persona-màquina; c) les possibles aplicacions militars de tecnologies connexes, i d) les opcions per abordar els problemes humanitaris i de seguretat internacional que plantegen les tecnologies emergents dels SAAL. No hi va haver acord sobre el camí a seguir, però el mandat del GEG es va ampliar fins al 2019.

Programa d'Acció de les Nacions Unides sobre armes petites i lleugeres

La 3a Conferència de revisió del Programa d'Acció de l'ONU de 2001 (UNPOA) sobre armes petites i lleugeres va tenir lloc el juny de 2018. En dues qüestions —vincles amb els objectius de desenvolupament sostenible (ODS) i municions— el document final va partir d'avenços anteriors i va incorporar un llenguatge que potencia l'abast i la rellevància de l'UNPOA, però la persistència de discrepàncies va impedir l'adopció d'un nou llenguatge sobre les transferències d'armes a agents no estatals.

Ciberseguretat

El 2005-18 es van produir més de 250 ciberatacs patrocinats per estats, però després de dues dècades de debats sobre cibersegure-

LA NOVA AGENDA DEL SECRETARI GENERAL DE L'ONU PER AL DESARMAMENT

El secretari general de l'ONU, António Guterres, va proposar el 2018 una nova agenda per al desarmament, 'Assegurar el nostre futur comú'. Aquesta agenda estableix tres prioritats: a) el desarmament per salvar la humanitat, mitjançant la reducció i eliminació de les armes biològiques, químiques i nuclears; b) el desarmament que salva vides, disminuint l'impacte de les armes convencionals, i c) el desarmament per a les generacions futures, abordant les noves tecnologies militars. També posa en relleu els efectes desproporcionats que té per als civils l'ús d'armes explosives en zones poblades.

tat a l'ONU hi ha pocs interessos comuns sobre la naturalesa d'aquesta amenaça i les mesures necessàries per fer-hi front. Els estats estan polaritzats al voltant de dues posicions. D'una banda, un grup d'estats majoritàriament occidentals veu la proliferació de les TIC com una tendència positiva i considera que amb el dret internacional vigent n'hi ha prou per orientar el comportament dels estats en el ciberespai. De l'altra, un grup de països encapçalat per la Xina i Rússia veu la digitalització com una amenaça i preferiria una nova orientació normativa sobre l'ús estatal i el desenvolupament de les TIC. Com que no hi ha consens internacional sobre el camí a seguir, diverses organitzacions regionals, com la UE, l'OTAN, l'OSCE i l'Associació de Nacions del Sud-est Asiàtic, han efectuat progressos significatius. També s'han impulsat importants iniciatives nacionals i empresarials. ●

10. CONTROLS SOBRE EL COMERÇ D'ARMES I MATERIAL DE DOBLE ÚS

El 2018 van prosseguir els esforços mundials, multilaterals i regionals per reforçar els controls sobre el comerç d'armes convencionals i els articles de doble ús relacionats amb les armes convencionals, biològiques, químiques i nuclears i els seus sistemes vectors. Es va anar fent cada cop més palès que la força d'aquests instruments es veu sotmesa a una pressió creixent per l'escassetat de recursos nacionals, fet que es reflecteix en incompliments de l'obligació de presentar informes derivada del Tractat sobre Comerç d'Armes (TCA) de 2013, violacions dels embargaments d'armes de l'ONU i dificultats per trobar estats disposats a presidir alguns dels règims de control de les exportacions. Les tensions geopolítiques i el ràpid avenç tecnològic també estan erosionant el consens internacional sobre el propòsit més ampli i l'eficàcia dels controls a l'exportació.

El Tractat sobre Comerç d'Armes

La 4a Conferència d'estats part del TCA, celebrada a Tòquio l'agost de 2018, es va centrar en el tema de la desviació, però es va veure obligada a dedicar força temps a debatre l'administració del fons fiduciari que dona suport a la participació dels estats amb ingressos baixos i altres aspectes de l'arquitectura del tractat. A més, els nivells de compliment de les obligacions d'informació i finançament del TCA segueixen sent insuficients en diversos àmbits, fet que planteja problemes evidents per a la seva validesa i salut a llarg termini. La universalització del TCA ha progressat en els darrers anys i a finals de 2018 ja tenia 100 estats part. No obstant això, la seva composició encara pateix un desequilibri geogràfic: la representació de les regions d'Europa,

EMBARGAMENTS MULTILATERALS D'ARMES EN VIGOR, 2018

Nacions Unides (14 embargaments)

- Corea del Nord • EIIL (Da'esh), al-Qaeda i individus i entitats associats • Eritrea (aixecat nov. 2018) • Iemen (FNG) • Iran (parcial)
- Iraq (FNG) • Líban (FNG) • Líbia (parcial)
- República Centreafricana (parcial)
- República Democràtica del Congo (parcial)
- Somàlia (parcial) • Sudan (Darfur) (parcial)
- Sudan del Sud • Talibans

Unió Europea (21 embargaments)

Aplicacions d'embargaments de l'ONU (10):

- Al-Qaeda, talibans individuals i entitats associats • Corea del Nord • Eritrea (aixecat des. 2018) • Iemen (FNG) • Iraq (FNG)
- Líban (FNG) • Líbia (parcial) • República Centreafricana (parcial) • República Democràtica del Congo (parcial) • Somàlia (parcial)

Adaptacions d'embargaments de l'ONU (2):

- Iran • Sudan (Darfur)

En vigor abans que el seu equivalent a l'ONU (1):

- Sudan del Sud

Embargaments sense equivalent a l'ONU (8):

- Bielorrússia • Egipte • Myanmar • Rússia
- Síria • Veneçuela • Xina • Zimbàbue

Lliga Àrab (1 embargament)

- Síria

EIIL = Estat Islàmic de l'Iraq i el Llevant;
FNG = forces no governamentals; parcial = l'embargament permet transferències d'armes al govern de l'estat de destinació sempre que es compleixin certes condicions.

Àfrica i Amèrica té molt de pes. L'Orient Mitjà i el nord d'Àfrica presenten els nivells més baixos de compromís amb el TCA, malgrat ser una regió que evidencia una gran necessitat de controls més estrictes sobre les transferències d'armes.

Embargaments multilaterals d'armes

El 2018 hi havia en vigor 36 embargaments multilaterals d'armes: 14 d'imposats per

l'ONU, 21 per la UE i 1 per la Lliga d'Estats Àrabs. Dels 21 embargaments de la UE, 10 van aplicar directament embargaments de l'ONU, 1 es va aplicar abans que s'imposés un embargament equivalent de l'ONU, 2 eren similars però diferien en l'abast geogràfic o en els tipus d'armes coberts i 8 no tenien equivalent a l'ONU. La majoria cobria només armes convencionals, però els embargaments de l'ONU i la UE sobre l'Iran i Corea del Nord, i els de la UE sobre Rússia i Síria, també cobrien exportacions d'articles de doble ús.

El 2018 es va imposar un nou embargament multilateral: el de l'ONU sobre el Sudan del Sud. Es van aixecar els embargaments d'armes de l'ONU i la UE sobre Eritrea, imposats el 2009. Com en anys anteriors, les investigacions de l'ONU van revelar problemes amb l'aplicació dels seus embargaments i nombrosos casos de violacions, tot i que l'abast i la importància d'aquestes violacions variaven força, ja que es tractaven en alguns casos de grans enviaments d'armes en contravenció de l'embargament i en d'altres d'un estat proveïdor o receptor que no havia notificat una transferència a un comitè de sancions.

Règims de control de les exportacions

La composició dels quatre règims multilaterals de control de les exportacions —Grup Austràlia, Règim de Control de la Tecnologia de Míssils, Grup de Subministradors Nuclears i Acord de Wassenaar sobre control de les exportacions d'armes convencionals i articles i tecnologies de doble ús— es va estabilitzar després de les recents ampliacions. El 2018, els quatre règims van revisar les seves respectives llistes i directrius de control del comerç. Com en anys anteriors, els règims es van centrar a no perdre el ritme dels avenços tècnics i a combatre

l'adquisició il·legal, accions afavorides per l'augment de la col·laboració entre règims. La UE és l'única organització regional que ha elaborat un marc jurídic comú per controlar les exportacions de material de doble ús i, en menor mesura, d'armes. El 2018, les institucions de la UE van continuar treballant per “refondre” el Reglament sobre material de doble ús i van començar a treballar en la revisió de la posició comuna sobre les exportacions d'armes. En tots dos casos, el Parlament Europeu i les ONG van mirar d'ampliar-ne l'abast, sobretot reforçant la defensa dels drets humans i del dret internacional humanitari. Alguns estats membres de la UE es van oposar a aquests canvis.

Controls sobre les transferències de tecnologia

El 2018 els EUA, la UE i diversos dels seus estats membres van incrementar l'aplicació de controls sobre la inversió estrangera directa (IED) per regular les transferències de tecnologia “estratègica” o “sensible”. La complicada eficàcia dels controls d'exportació s'ha agreujat pel ràpid avenç de les tecnologies d'interès militar en el sector civil i una inversió estrangera cada cop més gran en les empreses i els instituts de recerca implicats. Amb tot, els intents d'utilitzar les regulacions de la IED per restringir el comerç de tecnologia es podrien veure com una prova més de la voluntat dels estats d'aprofitar aquests controls per als seus interessos econòmics. A la llarga, aquests intents poden minvar el valor dels controls d'exportació com a instrument multilateral per prevenir, entre altres coses, les transferències desestabilitzadores d'armes i articles de doble ús. ●

Acords de control d'armes i desarmament en vigor, 1 de gener de 2019

- 1925 Protocol per a la prohibició de l'ús en la guerra de gasos asfixiants, tòxics o d'altres, i dels mètodes bacteriològics amb finalitats bèl·liques (Protocol de Ginebra del 1925)
- 1948 Convenció sobre la prevenció i la sanció del delictes de genocidi (Convenció sobre el genocidi)
- 1949 Convenció de Ginebra (IV) sobre la protecció dels civils en temps de guerra; i Protocols I i II del 1977 relatius a la protecció de les víctimes de conflictes armats internacionals i no internacionals
- 1959 Tractat Antàrtic
- 1963 Tractat de prohibició d'assaigs nuclears a l'atmosfera, l'espai exterior i el fons marí (Tractat de prohibició parcial d'assaigs nuclears, TPPAN)
- 1967 Tractat sobre els principis que han de regir les activitats dels estats en l'exploració i la utilització de l'espai ultraterrestre, inclosa la lluna i altres cossos celestes (Tractat de l'espai ultraterrestre)
- 1967 Tractat de proscripció de les armes nuclears a l'Amèrica Llatina i el Carib (Tractat de Tlatelolco)
- 1968 Tractat de no-proliferaçió d'armes nuclears (Tractat de no-proliferaçió, TNP)
- 1971 Tractat per a la prohibició de l'emplaçament d'armes nuclears i altres armes de destrucció massiva als fons marins i oceànics i al seu subsòl (Tractat sobre els fons marins)
- 1972 Convenció sobre la prohibició del desenvolupament, la producció i l'emmagatzematge d'armes bacteriològiques (biològiques) i tòxiques i sobre la seva destrucció (Convenció sobre armes biològiques i tòxiques, CABT)
- 1974 Tractat sobre la limitació d'assaigs nuclears subterranis (Tractat sobre la limitació dels assaigs nuclears, TLAN)
- 1976 Tractat sobre les explosions nuclears subterranies amb finalitats pacífiques (Tractat sobre explosions nuclears pacífiques, TENP)
- 1977 Convenció sobre la prohibició d'utilitzar tècniques de modificació ambiental amb finalitats militars o hostils (Convenció ENMOD)
- 1980 Convenció sobre la protecció física dels materials nuclears
- 1981 Convenció sobre prohibicions o restriccions de l'ús de certes armes convencionals que puguin considerar-se excessivament nocives o d'efectes indiscriminats (Convenció CAC, o Convenció sobre "armes inhumanes")
- 1985 Tractat de la zona lliure nuclear del Pacífic sud (Tractat de Rarotonga)
- 1987 Tractat sobre l'eliminació de míssils de curt i mitjà abast (Tractat INF)
- 1990 Tractat sobre les forces armades convencionals a Europa (Tractat FCE)
- 1992 Tractat dels cels oberts
- 1993 Convenció sobre la prohibició del desenvolupament, la producció, l'emmagatzematge i l'ús d'armes químiques i sobre la seva destrucció (Convenció sobre armes químiques, CAQ)
- 1995 Tractat de la zona lliure d'armes nuclears del sud-est asiàtic (Tractat de Bangkok)
- 1996 Tractat sobre una zona lliure d'armes nuclears a l'Àfrica (Tractat de Pelindaba)
- 1996 Acord sobre el control subregional d'armament (Acord de Florència)
- 1997 Convenció interamericana contra la fabricació i el tràfic il·licits d'armes de foc, municions, explosius i altres materials relacionats
- 1997 Convenció sobre la prohibició d'ús, emmagatzematge, fabricació i transferència de mines terrestres antipersona i sobre la seva destrucció (Convenció MAP)
- 1999 Convenció interamericana sobre transparència en les adquisicions d'armes convencionals
- 2001 Protocol sobre el control de les armes de foc, les municions i altres materials relati-

onats a la regió de la Comunitat de l'Àfrica Meridional per al Desenvolupament (SADC)

- 2004 Protocol de Nairobi per a la prevenció, el control i la reducció de les armes lleugeres a la regió dels Grans Llacs i la banya d'Àfrica
- 2006 Convenció de la CEDEAO sobre armes petites i armes lleugeres, municions i altres materials relacionats
- 2006 Tractat per a l'establiment d'una zona lliure d'armes nuclears a l'Àsia Central (Tractat de Semipalatinsk)
- 2008 Convenció sobre les bombes de dispersió
- 2010 Tractat per a la reducció d'armes estratègiques ofensives (Nou START)
- 2010 Convenció de l'Àfrica Central per al control de les armes petites i les armes lleugeres, les municions i totes les parts i els components que es poden utilitzar per a la seva fabricació, reparació i muntatge (Convenció de Kinshasa)
- 2011 Document de Viena del 2011 sobre mesures per fomentar la confiança i la seguretat
- 2013 Tractat sobre comerç d'armes (TCA)

Acords que encara no estan en vigor, 1 de gener de 2019

- 1996 Tractat per a la prohibició completa dels assaigs nuclears (TPCAN)
- 1999 Acord sobre l'adaptació del Tractat FCE
- 2017 Tractat sobre la prohibició de les armes nuclears

Organismes de cooperació en matèria de seguretat

El 2018 l'Índia es va unir al Grup Austràlia, Ucraïna va posar fi a la seva participació en les institucions de la Comunitat d'Estats Independents i sis estats (l'Argentina, el Brasil, Colòmbia, el Paraguai, el Perú i Xile) van suspendre la seva adhesió a la Unió de Nacions Sud-americanes (UNASUR). ●

CRONOLOGIA 2018, EPISODIS PRINCIPALS

- 2 gen. El president dels EUA, Donald J. Trump, i el líder nord-coreà, Kim Jong-un, intercanvien amenaces nuclears a Twitter.
- 28 feb. Se celebra a l'Afganistan la segona reunió del Procés de Kabul per a la cooperació en matèria de pau i seguretat.
- 4 mar. Un exoficial militar rus i la seva filla són enverinats a Salisbury, Regne Unit (RU), amb un agent nerviós, que es confirmà que era Novichok.
- 13 abr. Els EUA, França i el RU duen a terme atacs aeris contra instal·lacions sirianes suposadament destinades a emmagatzemar armes químiques i a la investigació.
- 8 mai. Els EUA declaren que es retiren de l'acord nuclear amb l'Iran (Pla Integral d'Acció Conjunta, PIAC).
- 12 jun. En la primera cimera entre líders nord-coreans i nord-americans, Corea del Nord reafirma el seu compromís amb la "completa desnuclearització" de la península de Corea.
- 8-9 jul. Eritrea i Etiòpia signen una declaració conjunta per posar fi al seu conflicte fronterer.
- 2 ago. L'Associació de les Nacions del Sud-est Asiàtic i la Xina acorden un esborrany de codi de conducta per al mar de la Xina Meridional.
- 12 set. El president Salva Kiir i el líder rebel Riek Machar signen un acord de pau per resoldre el conflicte al Sudan del Sud.
- 27 oct. A Istanbul se celebren converses de pau sobre Síria amb la participació dels líders d'Alemanya, França, Rússia i Turquia.
- 29 nov. Als EUA un projecte de directiva presidencial preveu la creació d'una Força Espacial.
- 4 des. Els EUA anuncien que es retiraran del Tractat INF en 60 dies si Rússia no reprèn el compliment del tractat.

FUNDIPAU (FUNDACIÓ PER LA PAU)

FundiPau és una ONG nascuda el 1983 que treballa per un món en pau. A través d'una opinió pública cada cop més informada i activa, impulsa aquells canvis culturals i estructurals que facin possible l'eradicació de la violència entre persones i pobles. Duu a terme activitats d'educació, sensibilització, incidència i mobilització social per la pau, el desarmament i la resolució no violenta dels conflictes.

Des de FundiPau estem convençuts que la traducció al català del resum de l'anuari *SIPRI Yearbook 2019*, un material de referència internacional, proporciona un instrument cabdal per a la divulgació i la sensibilització a favor de la cultura de pau a casa nostra.

Publicacions recents de FundiPau sobre desarmament

Informe: *Análisis de las exportaciones españolas de material de defensa, de otro material y de productos y tecnologías de doble uso en el primer semestre de 2018*

FundiPau et al.

Madrid / Barcelona 2019

Per a més detalls: www.fundipau.org

Edició en català a cura de:

FundiPau

Av. Meridiana, 30-32, esc. A, entl. 2a
08018 Barcelona - Telèfon 93 302 51 29
info@fundipau.org

Amb el suport de:

BASES DE DADES DEL SIPRI

- Base de dades sobre despesa militar
- Base de dades sobre la indústria armamentística
- Base de dades sobre transferències d'armes
- Base de dades sobre embargaments d'armes
- Base de dades sobre informes nacionals
- Base de dades sobre operacions de pau multilaterals

Accés a les bases de dades del SIPRI al seu lloc web.

INSTRUCCIONS PER FER COMANDES DEL SIPRI YEARBOOK 2019

SIPRI Yearbook 2019: Armaments, Disarmament and International Security

Publicat en paper i en versió electrònica per Oxford University Press

ISBN 978-0-19-883999-6, tapa dura

ISBN 978-0-19-187561-8, versió electrònica

Per a més detalls, visiteu www.sipriyearbook.org

STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE

Signalistgatan 9
SE-169 72 Solna, Sweden
Telephone: +46 8 655 97 00
Email: sipri@sipri.org
Internet: www.sipri.org

SIPRI YEARBOOK 2019

Armaments, Disarmament and International Security

L'anuari del SIPRI és una font autoritzada i independent de dades i anàlisis sobre armaments, desarmament i seguretat internacional. Ofereix una visió general sobre l'evolució de la seguretat internacional, les armes i la tecnologia, la despesa militar, la producció i el comerç d'armes, els conflictes armats i la seva gestió, així com sobre les iniciatives per controlar les armes convencionals, nuclears, químiques i biològiques.

Aquest quadern resumeix la cinquantesena edició de l'anuari del SIPRI, que inclou les novetats de l'any 2018 en:

- *Els conflictes armats i la gestió de conflictes*, amb una visió general dels conflictes armats i els processos de pau, amb especial atenció a les tendències mundials i regionals en les operacions de pau.
- *La despesa militar, les transferències internacionals d'armes i l'evolució en la producció d'armes*.
- *Les forces nuclears al món*, amb una visió general de cadascun dels nou estats que disposen d'armes nuclears i els seus programes de modernització nuclear.
- *El control d'armes nuclears*, amb especial atenció a la diplomàcia nuclear entre Corea del Nord i els EUA, així com les novetats en el Tractat INF, el control d'armes nuclears, el desarmament entre Rússia i els EUA, i l'aplicació del pacte nuclear iranià.
- *Les amenaces contra la seguretat química i biològica*, inclosa la investigació de les denúncies per ús d'armes químiques a l'Orient Mitjà i el presumpte intent d'assassinat al Regne Unit.
- *El control d'armes convencionals*, amb especial atenció als instruments globals, com ara les iniciatives per regular els sistemes autònoms d'armes letals i les armes explosives en zones poblades, i al diàleg sobre ciberseguretat internacional.
- *Els controls sobre el comerç d'armes i material de doble ús*, amb l'evolució del Tractat sobre Comerç d'Armes, els embargaments multilaterals d'armes i els règims de control de les exportacions, en particular les dificultats que planteja controlar les transferències de tecnologia.

L'anuari també ofereix annexos amb la relació d'acords de control d'armes i desarmament, els òrgans de cooperació internacional en matèria de seguretat i els successos clau de 2018.